

Opowieści kolekcjonerskie – Wilanów dawniej i dziś

O wystawie „Kolekcjonerstwo Potockich”
w tekście łatwym do czytania i rozumienia

Spis treści

Wstęp			
O czym jest ten przewodnik	3	Piasecznica	25
Co musisz wiedzieć	4	Przycisk do papieru – płytka z hialitu	26
Część 1 Ikonografia	4	Ćwiczenie 1	27
Co to są ilustracje	5	Ćwiczenie 2	28
Co to jest ikonografia	9	Ćwiczenie 3	29
Ikonografia – badania	10	Ćwiczenie 4	30
Dlaczego powstał Gabinet Ikonograficzny	11	Słowniczek	31
Gablota	11	Stopka redakcyjna	32
Turnikiet	13	Napisz do nas	33
Część 2 Ciekawostki z wystawy	14		
Wilanów dawniej i dziś	15		
Sypialnia Królowej	17		
Galeria Północna	19		
Pozdrowienia z podróży	21		
Przedmioty do pisania	23		
Kałamaryz	24		

Wstęp

O czym jest ten przewodnik

Pałac w Wilanowie zmieniał swój wygląd.

Ogrody również się zmieniały.

Na wystawie zobaczysz **rysunki i zdjęcia** z dawnym pałacem.

Zebraliśmy je w jednej sali.

Nazywa się Gabinet Ikonograficzny.

Ten przewodnik opowiada o tej sali

Przewodnik składa się z 2 części:

- w **1** części dowiesz się:
  - o co to jest ikonografia
  - o co zobaczysz w Gabinetecie Ikonograficznym
- w **2** części poznasz ciekawostki o niektórych obiektach z wystawy

Na koniec możesz zrobić kilka krótkich ćwiczeń

Wstęp

Co musisz wiedzieć

- Ważne słowa są **pogrubione**.
- Trudne słowa są wyjaśnione w ramce
- Na końcu przewodnika jest słowniczek.
Są w nim wszystkie trudne słowa.

Co to są ilustracje

Ilustracje to obrazy, rysunki, zdjęcia, pocztówki.

Są na nich różne informacje.

Na przykład widać na nich:

- jak wygląda jakieś miejsce
- jak są ubrani ludzie

Przykładem jest pocztówka na zdjęciu obok.

Jest z 1914 roku.

Widzisz na niej:

- jak dawniej wyglądał pałac
- jak się ubierali ludzie
- czym jeździli

To są ilustracje

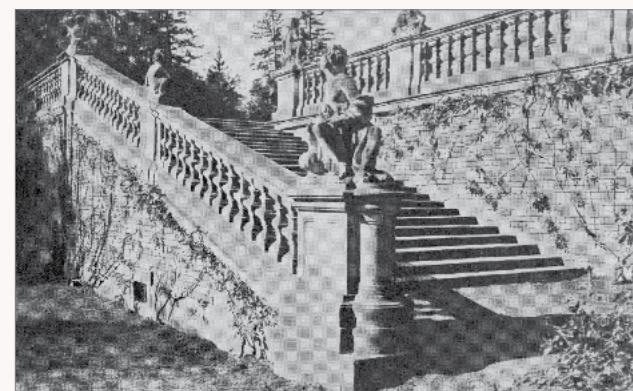
obraz

rysunek

pocztówka

zdjęcie

Co to jest ikonografia

Ikonografia to zbiór ilustracji na taki sam temat.

Tematem ilustracji na naszej wystawie są pałac i ogrody w Wilanowie.
Zobaczysz na nich, jak dawniej wyglądał:

- pałac
- jego wnętrza
- ogrody otaczające pałac

pałac – na zewnątrz

pałac – wnętrza

ogród otaczający pałac

Ikonografia to to również badania (obrazów, zdjęć, rysunków, pocztówek).

Badacze chcą jak najwięcej wiedzieć.

Dlatego zbierają informacje o każdej ilustracji.

Zadają pytania, na przykład:

- jak i kiedy powstała
- kto ją zrobił
- czy takie miejsce było naprawdę
- czy wyglądało tak samo

Czytają również książki.

Sprawdzają, czy opis z książki jest taki sam jak na ilustracji.

Ikonografia – badania

Badacze porównują też różne ilustracje.
Na zdjęciach obok jest Sypialnia Królowej.
Zdjęcie na górze jest stare.
Wtedy sądzono, że jest to Pokój Sypialny Króla.
Zdjęcie na dole jest nowe.
Czy na obu zdjęciach sypialnia wygląda tak samo?

Aby to sprawdzić, odpowiedź na pytania:

- Czy na obu zdjęciach jest łóżko?
- Czy wzór na ścianach jest podobny?
- Czy na obu zdjęciach jest to samo lustro?
- Czy wiszą takie same obrazy?

Wniosek: Sypialnia Króla dawniej wyglądała trochę inaczej.

Dlaczego powstał Gabinet Ikonograficzny

Pałac w Wilanowie miał wielu właścicieli.

Każdy z nich zmieniał jego wygląd.

Mamy dużo ilustracji z dawnym pałacem i ogrodami.

Zebrałiśmy je w jednej sali – w Gabinetecie Ikonograficznym.

Do Wilanowa od dawna przyjeżdżało wiele osób:

- zwiedzały pałac
- spacerowały po ogrodach
- robiły pamiątkowe zdjęcia
- wysyłały pocztówki z widokami Wilanowa

Na pocztówkach były życzenia i wspomnienia.

Pocztówki również zobaczysz w Gabinetecie Ikonograficznym.

pałac – wnętrza

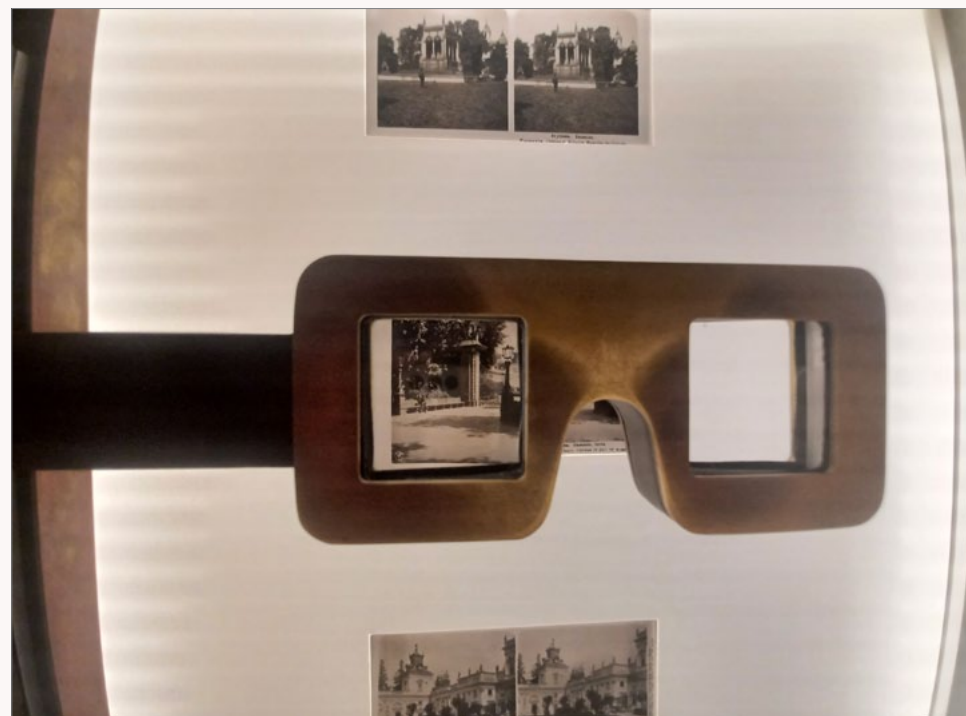

pocztówka z Wilanowa z życzeniami

Gablota

Gablota to przeszklona szafka przy ścianie.

W tej sali zwrócić uwagę na pionową gablotę w rogu. Są w niej niezwykle zdjęcia. Możesz je obejrzeć przez specjalne okulary. Przez te okulary widok jest **trójwymiarowy**, czyli **jedne przedmioty widać bliżej, a inne dalej**. Może się wydawać, że jesteśmy wewnątrz fotografii.

Przez takie okulary można oglądać pocztówki

Turnikiet

Turnikiet to skrzydełka przymocowane do stopki.
Można je obracać.
Pokazywane są w nich obrazki.

Na wystawie stoją 2 turnikiety.

W skrzydełka są włożone pocztówki i obrazki.

W jednym są stare pocztówki z widokami Wilanowa.
Niektóre są z życzeniami.

W drugim turnikiecie są rysunki.

Zobaczysz na nich,
jak pałac i ogrody wyglądały dawniej i jak wyglądają dziś.

Wilanów dawniej i dziś

Ten obraz namalował Wincenty Kasprzycki.

Było to prawie 200 lat temu.

Widać na nim park i fragment pałacu.

Po parku spacerują ludzie.

Czy są ubrani tak jak teraz się ubieramy?

Na tym obrazie zobaczysz:

- jak dawniej wyglądał ogród
- jak się dawniej ubierano

Zatrzymaj się na chwilę i dłużej popatrz na niego.

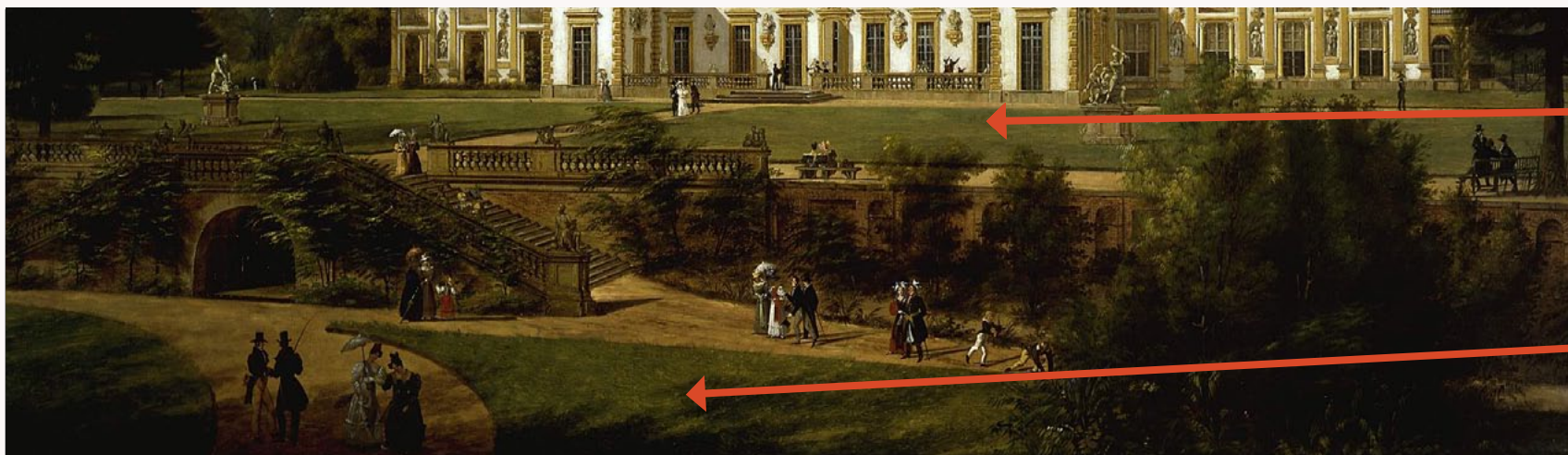
Zauważysz wtedy więcej szczegółów.

pałac w Wilanowie

pałac od strony ogrodów prawie 200 lat temu

Czy ogrody wyglądają dziś tak samo jak 200 lat temu?

taras górny
dawniej

taras dolny
dawniej

taras górny
dziś

taras dolny
dziś

Sypialnia Królowej

Na zdjęciu obok jest Sypialnia Królowej.
Sypialnia wyglądała tak około 100 lat temu.
Myślano wtedy,
że był to Pokój Sypialny Króla.

W czasie 2 wojny światowej
z Polski wywieziono wiele cennych dzieł sztuki.
Na tym zdjęciu jest jedno z takich dzieł.
To **kabinet** – mebel do trzymania różnych przedmiotów.
Był bardzo cenny.
Był też pięknie ozdobiony.

Ciekawostki z wystawy

Król Jan III zwyciężył w bitwie pod Wiedniem.
Za zwycięstwo dostał ten kabinet od papieża.
Dzięki tej ilustracji wiemy,
gdzie stał i jak wyglądał.

Dawne ilustracje opowiadają o dziełach,
które kiedyś były w pałacu.
Niektóre nadal tutaj są.
Niektóre skradziono albo zaginęły.
Ilustracje potwierdzają, że były w pałacu.

Galeria Północna

Na tym zdjęciu jest Galeria Północna.
Kiedyś na całych ścianach wisały w niej obrazy.

Okna były od sufitu do połowy ściany.
Pomiędzy oknami też wisały obrazy.

Pod ścianą stały ławeczki do siedzenia.
Można było usiąść i patrzeć na obrazy.

Galeria Północna

Porównaj, jak bardzo zmieniła się Galeria Północna

Galeria Północna kiedyś

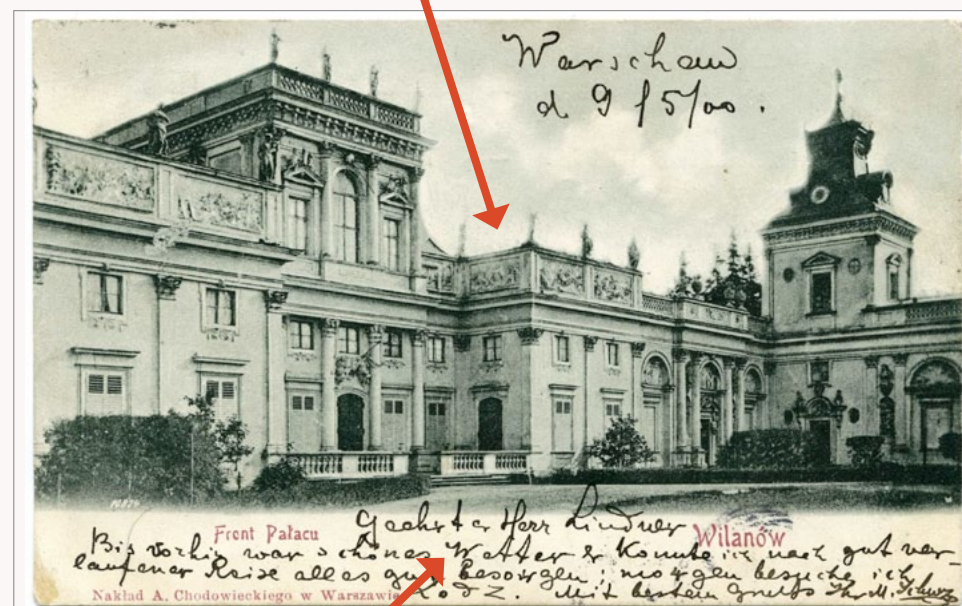
Galeria Północna dziś

Pozdrowienia z podróży

Czy lubisz wysyłać życzenia z podróży?
A może wolisz je dostawać?
Kiedyś nie było telefonów ani esemesów.
Wtedy ludzie wysyłali do siebie dużo pocztówek.

Obejrzyj pocztówki w tej sali.
Na każdej z nich jest zdjęcie pałacu albo ogrodów.
Zdjęcia pokazują,
jak kiedyś wyglądał pałac i ogrody.

widok pałacu

życzenia

Po drugiej stronie są napisane życzenia.

Czasem życzenia napisane są również na stronie ze zdjęciem.

Dzięki życzeniom poznajemy dawne słowa.

Dowiadujemy się:

- czym ludzie do siebie pisali.
- czy ważne było dla nich to samo co dla nas dzisiaj

Na zdjęciu obok jest pocztówka z życzeniami z Wilanowa.

Napisano ją w 1914 roku.

Życzenia są w języku francuskim.

Już wtedy mieliśmy w pałacu wielu gości z zagranicy.

życzenia

Przedmioty do pisania

Dawniej nie było długopisów.

Pisano piórem.

Życzenia na naszych pocztówkach są napisane piórem.

Oprócz pióra potrzebne były jeszcze inne przedmioty.

Zajrzyj do jednej z szuflad.

Zobaczysz, co było potrzebne do napisania listu:

- **papeteria**, czyli koperty i specjalny papier,
- kartki,
- pióro,
- **kałamarz** – pojemnik na atrament,
- **atrament** – granatowy płyn do pisania.

Kałamarz

Ten kałamarz ma ponad 170 lat.

Jest pięknie zdobiony.

Został zrobiony w Anglii.

Do muzeum kupiła go rodzina Potockich.

Kałamarz zobaczysz w sali Galeria Kolekcji Potockich.

kałamarz

Kałamarz ma kształt otwieranej kuli.
Są na niej nazwy kontynentów i oceanów.

Ocean Atlantycki

Kula stoi na płaskiej podstawie.
Podstawa jest ozdobiona.
Są to różne postacie.
Na przykład pasterz i ogrodnik.

ogrodnik

pasterz

Piasecznica

Piasecznica to pojemnik na piasek.
Piasek był potrzebny podczas pisania piórem i atramentem.

Do czego?

Autor pisał tekst na papierze.

Potem posypywał papier drobnym piaskiem.

Piasek pochłaniał nadmiar atramentu.

Po chwili zdmuchiwał piasek.

Dzięki piaskowi atrament nie rozmazał się na papierze.

piasecznica

Ta piasecznica jest z porcelany.
To przykład **naczynia użytkowego**,
czyli używanego każdego dnia,
w codziennych czynnościach.

Na zdjęciu obok jest kałamarz.
Jest w komplecie z piasecznicą.
Te naczynia często były w komplecie.

piasecznica

kałamarz

Przycisk do papieru – płytki z hialitu

W dawnych czasach nie było telefonów.

Pisano wtedy dużo listów.

Tylko tak można było przekazać informacje osobom, które były daleko.

W przechowywaniu papierów i listów pomagaly specjalne przedmioty.

Na przykład przyciski do papieru.

Przycisk kładło się na kartkach papieru.

Dzięki temu kartki nie spadały.

przycisk do papieru

Na zdjęciu obok jest przycisk do papieru.
Ma kształt prostokąta.
Jest zrobiony z czarnego szkła.
Takie szkło jest bardzo ciemne.
Nie widać przez nie światła.
Nazywa się **hialit**.

Ozdobą przycisku jest bukiet
z kłosów zbóż i polnych kwiatów.

przycisk do papieru

kłosa zbóż

polne kwiaty

Ćwiczenie 1

Teraz możesz robić zdjęcia telefonem.

Dzięki temu masz pamiątki z wycieczek do nowych miejsc.

Zrób zdjęcie i napisz pozdrowienia.

Wyślij je do osób, które lubisz.

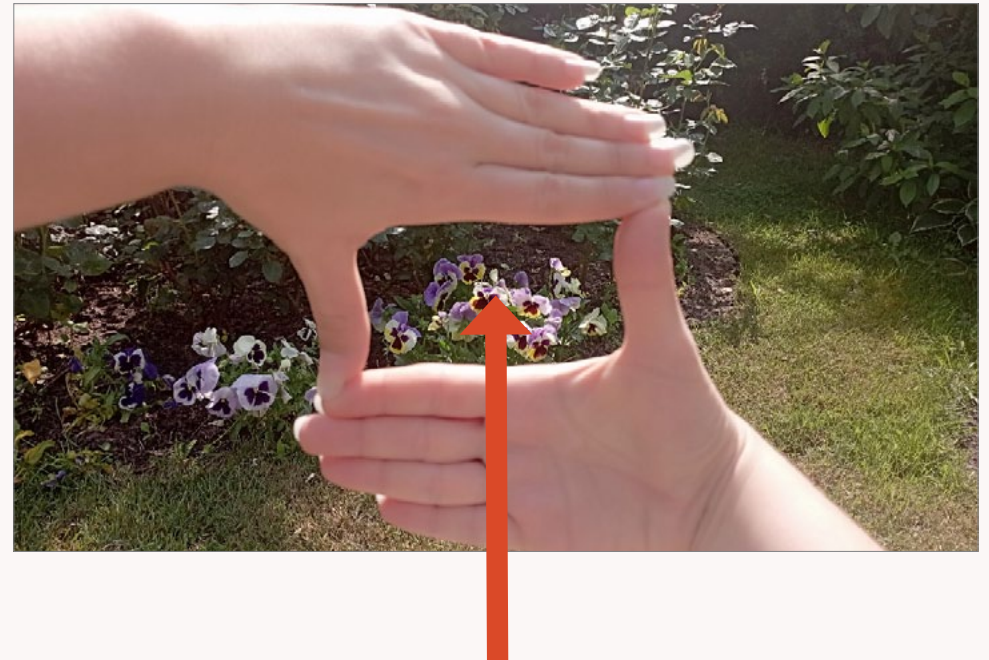

Ćwiczenie 2

Trójwymiarowy znaczy widziany jak na żywo,
czyli jedne przedmioty widać bliżej, inne dalej.

Ułóż dłonie tak, jakbyś robił nimi zdjęcie.
Powstanie trójwymiarowa pocztówka.
Co widzisz w ramce, którą tworzą twoje dłonie?

Ćwiczenie 3

Co byś napisał na pocztówce z pałacu w Wilanowie?

Nadawca

Adresat

Ćwiczenie 4

Który z tych przedmiotów służył kiedyś do pisania?

A

B

C

Słowniczek

---

atrament – granatowy płyn do pisania (strona 20)

gablota – przeszklona szafka przy ścianie. (strona 10)

hialit – czarne szkło, bardzo ciemne, nie widać przez nie światła (strona 26)

ikonografia – 1. zbiór ilustracji na taki sam temat. (strona 6)

2. badania ilustracji (obrazów, zdjęć, rysunków, pocztówek). (strona 7)

ilustracje – to obrazy, rysunki, zdjęcia, pocztówki. (strona 5)

kabinet – mebel do trzymania różnych przedmiotów (strona 14)

kałamarz – pojemnik na atrament (strona 20)

naczynie użytkowe – czyli używane każdego dnia, w codziennych czynnościach (strona 24)

papeteria, czyli koperty i specjalny papier (strona 20)

piasecznica to pojemnik na piasek. Piasek był potrzebny podczas pisania piórem i atramentem (strona 23)

trójwymiarowy – jedne przedmioty widać bliżej, a inne dalej. (strona 10)

turnikiet – skrzydełka przymocowane do stopki. Można je obracać. Pokazywane są w nich obrazki. (strona 11)

**Prace, które wykonaliśmy,
aby powstał ten przewodnik:**

Tekst _____

Ćwiczenia _____

Redakcja merytoryczna _____

Konsultacje merytoryczne tekstu łatwego _____

Redakcja językowa _____

Wykonanie zdjęć _____

Wykonanie projektu graficznego _____

**Osoby i firmy,
które wykonały te prace:**

Marta Walewska

Katarzyna Staniszevska

Marta Gołabek

Ośrodek Wsparcia „Ochota, Izabela Duda, Bartosz Osiński,
Anna Smolińska, Marek Abczyński

Joanna Fiuk, poprawiam.pl

zdjęcie z archiwum Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie
z wyjątkiem zdjęć na stronach: 8,29

Grafixpol

Napisz do nas

Masz pytania lub uwagi do przewodnika?

Chcesz się więcej dowiedzieć o muzeum w tekście łatwym do czytania i zrozumienia?

Napisz do nas!

Kontakt: Marta Walewska, e-mail: mwalewska@muzeum-wilanow.pl

Przewodnik powstał jako element przedsięwzięcia grantowego pt. **Usunięcie barier komunikacyjnych na wystawie „Fascynacje kolekcjonerskie Potockich” celem poprawy dostępności w obszarze rozumienia i czucia** realizowanego przez Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie w ramach projektu pt. „Kultura bez barier” finansowanego ze środków Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój (POWER) 2014-2020 Działanie 4.3 Współpraca ponadnarodowa, realizowanego przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, w partnerstwie z Ministerstwem Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Fundacją Kultury bez Barier oraz Institut für Bildung und Kultur e.V.

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

**Rzeczpospolita
Polska**

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

